

Udržateľná demokracia v praxi z pohľadu ambasádorky

Model mládežníckej participácie

Tento dokument je úvod do teoretického rámca práce Inštitútu pre udržateľnú demokraciu, jeho obsah môže byť považovaný za všeobecné definície a “ideologický” framework práce Inštitútu pre udržateľnú demokraciu. Inštitút pre udržateľnú demokraciu je členská organizácia Platformy Ambasádorov a ambasádoriek európskej demokratickej kultúry a nový názov pre občianske združenie Pomáhame druhým.

Nastolené problémy a ich riešenia predstavujú najmä všeobecné spracovanie otázok, ktoré sa môžu vyskytnúť pri práci a výskume, ilustrujú rámce, ktoré umožnia prezentovať logicky a metodologicky konzistentné odpovede a prístupy ku problematike udržateľnej demokracie.

Obsah

Kontext problematiky	2
Problém mládeže	2
Čo je udržateľná demokracia?	3
Aktivity smerujúce ku participatívnejšej spoločnosti a ich kategorizácia	4
Príklady aplikácie horizontálnych princípov na prioritných osiach	5
Teória a výskum: racionalizácia podpory mechanizmov	6

1. Kontext problematiky

21. storočie spochybňuje mnohé axiomy fungovania demokratickej spoločnosti. Sociálne médiá, rastúca socioekonomická nerovnosť, globalizácia a demografia destabilizujú tradičné mechanizmy mediálnej demokracie. Aj tieto trendy pestujú v spoločnosti extrémizmus a anti-demokratická skepsa. Problém je akcelerovaný skracovaním spoločenského rozptylu pozornosti v dobe rýchleho digitálneho obsahu a info-bajtov.

Veľká otázka nového desaťročia, je ako znovuobjaviť demokraciu, a konceptualizovať vzťah medzi jednotlivcom, inštitúciami občianskeho života a štátom s ohľadom na súčasné trendy a témy.

Úsilie smerujúce k udržateľnej demokracii sa snaží riešiť tento problém so zameraním na dlhodobé procesy a mládež, pokúša sa o racionalizáciu participatívnych mechanizmov prostredníctvom tvorby teoretického rámcu a strategizácie aktivít.

2. Problém mládeže

Tieto výzvy sú obzvlášť podstatné v otázke participácie mládeže, keďže sú to práve mladí ľudia, ktorých tieto krízy zasahujú, a ktorí na ne budú musieť nájsť riešenia. Napriek tomu sú to práve mladí, ktorí sú taktiež najčastejšie vynechaní z dialógu. Toto pokladáme za fundamentálnu chybu a zlyhanie demokratickej spoločnosti. Vieme totiž, že demokracia znamená vládu ľudu z ľudu pre ľud, a že závažné problémy demokratickej spoločnosti a ich riešenia sú silne závislé práve od mladých ľudí. Z definície tak dochádza k rozhodovaniu "o nás bez, nás", k marginalizácii a segregácii mladých ľudí v demokratickej societe. Žiaden z týchto termínov nezapadá do základných pojmov demokracie, práve naopak. Tieto paradigmy fungovania rozhodovania na politických úrovniach sú dôvodom deficitu záujmu o participáciu medzi mladými, a tým aj demokratického úpadku pospolitosti. Mladí sú taktiež najviac zasiahnutí digitalizáciou a polarizáciou spoločnosti, čo spôsobuje disonanciu názorov vo veciach verejných a následné znemožňovanie kooperácie na zlepšovaní životných štandardov komunity, národa a celého sveta.

Napriek rôznorodým snahám oslovit' a angažovať mládež, počínajúcim rovnako medzi mládežou, ako medzi kamennými inštitúciami, sa takmer nikdy neprehodnocuje teoretický rámc postavenia mládeže v spoločnosti.

Budúcnosť vývoja ľudstva je úzko spätá s pripravenosťou mládeže, teda nás. Naše názory a postoj k riešeniu otázok verejného blaha budú formovať víziu dokonalej spoločnosti a všetkých jej aspektov. Preto hovoríme, že toto je správny čas nato, aby sme zobrali veci do vlastných rúk a angažovali sa v spoločnosti, ktorú chceme zdokonaľovať.

3. Čo je udržateľná demokracia?

Udržateľná demokracia je vízia systému, ktorý nezaostáva za spoločensko-ekonomickými trendami.

Za udržateľnú považujeme takú demokraciu, ktorá má vytvorené mechanizmy, ktorými môže prijímať podnety a operačne reagovať na nové trendy a výzvy. V praxi to znamená systém, ktorý je priamo účastný na participatívnych mechanizmoch (napr. Na participácii mládeže), a alokuje participatívnym inštitúciám primerané zdroje a kompetencie.

Participatívne mechanizmy sa všeobecne chápu, ako oficiálne kanály, ktorými môže verejnosť (resp. mimovládni aktéri) ovplyvniť činnosť verejných inštitúcií a verejných politik. Sú obzvlášť dôležité pri politikách týkajúcich sa mládeže, ktorej prakticky definične chýba zasúpenie v štandardných decision-making procesoch.

Participatívne mechanizmy smerujúce k udržateľnej demokracii by mali naplňovať tri horizontálne princípy.

Mladí v demokracii

Takýto systém je mimoriadne citlivý na mladé myšlienky a mladých ľudí. Mladí v ňom dostanú priestor a možnosť presadiť seba a svoje názory. Systém pracuje s novými myšlienkami kriticky, a prioritizuje odbornosť nad silou zvyku.

Konceptualizácie otázky mládeže, ako prioritnej osi, mienené dobre, izolujú tento problém od iných, a pozerajú sa na mládežnícke otázky, ako na špecifické. Toto je nepresnosť, keďže mládežnícke otázky nie sú nikdy oddelené od všeobecných politických otázok, a nedajú sa riešiť per se. Konceptualizácia mládeže by sa mala riešiť v nadväznosti na všetky iné politiky, a preto by mala byť chápaná horizontálne.

Inovatívny systém

Systém hľadá nové riešenia na výzvy, ktorým čelí. Umožňuje konštruktívnu a odbornú disrupciu zánajdených noriem. Je schopný sa adaptovať a aktualizovať vzhľadom na aktuálny stav a potrebu.

Inklúzia

Inštitúcie a mechanizmy sú otvorené všetkým, a participatívne mechanizmy sú regionálne, sociálne a demograficky reprezentatívne.

4. Aktivity smerujúce ku participatívnejšej spoločnosti a ich kategorizácia

Aktivity, ktoré budujú dlhodobé kapacity pre udržateľnú demokraciu sa dajú rozdeliť do troch kategórií; (1) priama tvorba a koncepcia participatívnych mechanizmov¹ relevantných pre demokratický život, t.j. dostatočne všeobecných/nezameriavajúcich sa na príliš špecifické, alebo exkluzívne záujmové skupiny, (2) podpora demokratickej kultúry, ktorá pripravujú účastníkov na ďalší vstup do formálnych inštitúcií a (3) tvorba teoretických rámcov, stratégie a výskumu v oblasti UD a jej aktivít. Tieto kategórie môžu byť chápané, ako prioritné osi práce smerujúcej k udržateľnej demokracii.

5. Príklady aplikácie horizontálnych princípov na prioritných osiach

	Tvorba a podpora par. mech.	Podpora demokratickej kultúry	Teoretická a výskumná činnosť
Mládež	1. Všetky participatívne mechanizmy by mali nejakým spôsobom zapájať mládež, resp. Jej participácia by sa mala predpokladať. 2. Exkluzívne participatívne mechanizmy mládeže sú neideálna, ale často pragmatická možnosť.	Mládež je hlavná cieľová skupina výchovy k demokratickým hodnotám a cvičeniu demokratických kompetencií.	Teoretická činnosť v oblasti UD by mala zbierať dáta od mládeže, a mala by interpretácie dát zakladať nie len na kvantitatívnych prieskumoch a anketách, ktoré sú často primárnou metódou výskumu v tejto oblasti, ale mala by sa mládežníckej problematike venovať najmä kvalitatívne. Mali by byť tiež zvažovaná možnosť zapojiť mládež priamo do výskumu.
Inovativnosť	Participatívne mechanizmy by mali pristupovať kriticky k existujúcim metodológiám, a využívať maximálne možnosti technológie a	Tvorba nových metodológií výchovy a cviku kompetencií.	Taktiež participácie mládeže, nové metodológie výskumu. Používanie participatívnych výskumov, zapojenie vonkajších partnerov, zvýšená transparentia-
Inklúzia	Mechanizmy ktoré nediskriminujú na základe arbitrárnych	Dôraz na otvorenosť a tolerantnú kultúru a atmosféru v rámci	Interpretácia výskumu v kontexte inklúzie.

ktore otvaraju (obzvlast mladym) turom dvere do formálnych inštitucií a vytvaraju akysi prechodny, integračný rámeč. V tradičnej koncepcii sa nejedná o participatívne mechanizmy, avšak najmä v kontexte mládeže sa ako také dajú chápať keďže, pokiaľ sú dostatočne otvorené, podporujú kultúru participácie a umožňujú vzácne zapojenie do decision-makingu.

	konkrétnej spoločenskej situácie.		
	kategórii, a kladú obzvlášť dôraz na socioekonomickú pestrosť a inklúziu.	konkrétnych programov. Vytvorenie programov adresujúcich štrukturálnu diskrimináciu v rozvoji demokratickej kultúry a kompetencií.	

6. Teória a výskum: racionalizácia podpory mechanizmov

Tvorba a podpora participatívnych mechanizmov na Slovensku nefunguje vo väčšom strategickom rámci. Participatívne stratégie sú vyvíjané v kontexte projektov EÚ, v práci okolo Partnerskej dohody a podobných procesov, kde sa používajú zahranične a nadnárodne vyvinuté strategické rámce a princípy. V priestore národnej participácie sa takéto strategické rámce vyskytujú sporadicky a chaoticky, v priestore mládeže vôbec.

Aktivity (3) kategórie sú preto obzvlášť dôležité, keďže strategický a teoretický “legwork” ostáva nedokončený. V tomto bode je ale potrebné prezentovať jednak vedecky podložené a konzistentné pozície odpovedajúce na respektívne otázky. Tvorba konzistentných teoretických rámcov je však kľúčová pre normalizáciu a strategizáciu úsilia za udržateľnú demokraciu. Je taktiež zásadné, aby boli hocijaké teoretické rámce založené nie len na predchádzajúcom výskume, ale aj na praktických skúsenostiach z rôznych programov a participatívnych mechanizmov.